

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/33
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/787
Başvuran : S. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda cezasını infaz etmiş mahpusların tahliyelerinin engellendiği, sosyal faaliyetlerin kısıtlandığı, dilekçelerinin cevaplanmadığı, kapalı görüş süresinin keyfi şekilde 1 saat olarak uygulandığı, ailelerinden gelen eşyaların kabul edilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran özetle:

a. Bulduğu ceza infaz kurumunda tecrit ve izolasyon politikasının mevcut olduğunu, yaşanan hak ihlalleriyle ilgili çeşitli mercilere dilekçe yazmalarına rağmen sonuç alamadıklarını, yeni görevlendirilen müdürün gelişiyile birlikte sorunlarının arttığını,

b. Cezasını tamamlamış olup hiçbir disiplin cezası bulunmayan arkadaşlarının tahliyelerinin engellendiğini,

c. Farklı odalardaki arkadaşlarıyla beraber sohbet, spor ve diğer kültürel faaliyetlere katılımlarına izin verilmediğini,

ç. Dilekçelerinin idare tarafından keyfi bir şekilde cevapsız bırakıldığını,

d. Adalet Bakanlığının ilgili genelgesi uyarınca kapalı görüş süresi 1 buçuk saat olarak belirlenmiş olmasına rağmen kurum idaresinin bu süreyi keyfi bir biçimde 1 saat olarak kısıtladığını,

e. Daha önce açık görüşe gelen ailelerinin getirdiği eşyaların kuruma kabul edildiğini ancak yeni gelen müdür ile birlikte bunun yasakladığını iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün iddialara ilişkin cevabi yazısında özetle:

a. Hükümlülerin ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda en geç altı ayda bir olmak üzere açık ceza infaz kurumuna ayrılma, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak kalan cezasını infaz etme ve ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme öncesinde iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirmeye tabi tutulduğu, yapılan değerlendirme sonunda yalnızca iyi hâlli olduğuna karar verilen hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılabilirdiği ya da koşullu salıverildikleri,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Kurumda dönemsel olarak kurslar, seminerler ve konferanslar düzenlendiği ve mahpusların sosyal ve kültürel etkinliklere katılımlarının kurum personeline teŖvik edildiği,

c. Kurumun yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olması nedeniyle hükümlü ve tutukluların birçoğunun terör rgt mensubu olduğu ayrıca Kurumda ađırlaŖtırılmıŖ müebbet hapis cezasına hükümlü olanların bulunması, sohbet alanlarının sayısının sınırlı olması, hükümlülük-tutukluluk ayırımı ve hasımlık durumları gereği hükümlü ve tutukluların aynı odada kaldığı kiŖilerle birlikte faaliyet alanlarına çıkartıldıkları,

. Dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevli personel tarafından kayıt altına alındıktan sonra ilgili birimlere sevk edildiği, Kurum dıŖına gönderilecek dilekçelerin yoğunluk durumuna göre aynı gün içerisinde ya da en kısa sürede iŖleme alınarak ilgili kurum ve kuruluŖlara iletildiği, grŖme ve tebliğler yoluyla mahpusların süreç hakkında bilgilendirildiği ve söz konusu grŖme ve bilgilendirmelerin mahpusların imzaları alınarak kayıt altına alındığı, dilekçe ıkıŖ numaralarının talepleri doğrultusunda mahpuslara verildiği,

d. İlgili mevzuat hükümleri uyarınca ziyaret gün ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun grŖebileceđi ziyaretçi sayısının, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak Kurum tarafından belirlendiği ve grŖ süresinin, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak Ŗekilde belirlenemeyeceği, bu doğrultuda İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile ziyaret saatlerinin 1 saat olacak Ŗekilde yaptırılmasına karar verildiği,

e. Açık grŖ esnasında mahpusların ve ziyaretçilerin güvenliğinin sağlanması ve ziyaret iŖlemlerinin düzenli bir Ŗekilde gerekleŖtirilmesi amacıyla çok sayıda personelin açık grŖ alanlarında, aramalarda ve mahpusların odalarına getirilip gtrlmelerinde görevlendirildiği, bu nedenle açık grŖ günlerinde ziyaretçilerin mahpuslara eŖya getirmesi halinde eŖyaların kaydedilmesi ve aranmasının personel yetersizliği nedeniyle aksaklığa uğrayacağı, bu durumun ziyaretçilerin ziyaret saatinden daha geç kuruma alınması, eŖyaların karıŖtırılması, kaybolması gibi olumsuz durumlara ve buna bağlı olarak gerek mahpuslar gerekse ziyaretçiler bakımından yakınma ve Ŗikyetlere sebebiyet verebileceği,

f. Ayrıca Kurumun yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olması dolayısıyla güvenlik zafiyetine mahal verilmemesi adına açık grŖ esnasında ziyaretçilerin mahpuslara verilmek üzere getirmiŖ oldukları eŖyaların kuruma kabul edilmemesine, söz konusu eŖyaların kapalı grŖlerde getirilmesi veya kargo ile gönderilmesi halinde kuruma kabul edilmesine karar verildiği belirtilmiŖ, ilgili olduğu değerlendirilen İdare ve Gözlem Kurulu kararları yazı ekinde sunulmuŖtur.

4. Muhatap Kurumun cevabi yazısı baŖvurana grŖn sunması için gnderilmiŖ ancak baŖvuran tarafından söz konusu yazıya bir cevap verilmemiŖtir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*KiŖinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" baŖlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü Ŗyledir:

"Herkes, yaŖama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliŖtirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dıŖında, kiŖinin vücut btnliğiğine dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye iŖkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bađdaŖmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve EŖitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*zgrlğiğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kiŖilerin ulusal nleme mekanizması kapsamındaki baŖvurularını incelemek, araŖtırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında dzenlenmiŖtir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Başvuran cezasını tamamlamış olup hiçbir disiplin cezası bulunmayan arkadaşlarının tahliyelerinin engellendiğini iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından hükümlülerin ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda İdare ve Gözlem Kurulu tarafından iyi hal değerlendirmesine tabi tutulduğu, yapılan değerlendirme sonunda yalnızca iyi hâlli olduğuna karar verilen hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılabilirdiği ya da koşullu salıverildikleri belirtilmiştir.

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 9'uncu maddesinde; "(5) Müebbet hapis cezasına hükümlülerden, 107'nci maddede belirtilen koşullu salıverilme süresinin üçte ikisini, süreli hapis cezasına hükümlülerden toplam cezalarının üçte birini, üçüncü fıkrada belirtilen hükümlülerden geriye kalan toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda geçirerek iyi hâl gösterenlerin, tutum ve kişiliklerine uygun diğer ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine karar verilebilir." hükmü bulunmaktadır.

14. Her ne kadar başvuran tarafından cezasını tamamlamış olup hiçbir disiplin cezası bulunmayan

arkadaşlarının tahliyelerinin engellendiği iddia edilmiş olsa da, söz konusu iddiayı destekleyecek herhangi bir ilave bilgi ve belge sunulmamıştır. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri sunmaları gerekmektedir. (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Bu bağlamda hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen söz konusu iddianın kabul edilemez olduğu değerlendirilmiştir.

15. Başvuran farklı odalardaki arkadaşlarıyla beraber sohbet, spor ve diğer kültürel faaliyetlere katılımlarına izin verilmediğini iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından, Kurumun yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olması dolayısıyla mahpusların birçoğunun terör örgütü mensuplarından oluşması ayrıca Kurumda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanların da bulunması, sohbet alanlarının sayısının sınırlı olması, hükümlülük-tutukluluk ayrımı ve hasımlık durumları gereği, mahpusların aynı odada kaldığı kişilerle birlikte faaliyet alanlarına çıkartıldığı belirtilmiştir.

16. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 87'nci maddesi uyarınca, *"Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir."*

17. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 Numaralı Genelgesinin *"Ortak Etkinlikler"* başlıklı Üçüncü Bölümünün 1'inci maddesine göre; *"Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenlikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir."*

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), hapisane içindeki güvenlik rejimi ile düzensizlik ve suçun önlenmesi, cezaevindeki mahpusların korunması ve kamu düzeninin sağlanmasının amaçlandığını, bu nedenle cezaevi yetkililerinin güvenlik risklerini azaltmaya ya da sınırlandırmaya çalışan yolları uygulamalarının meşru bir çıkarı olduğunu, mahpus haklarıyla güvenlik rejimi arasında bir denge kurulduğu takdirde sınırlamaların gerekli ve meşru kabul edildiğini belirtmiştir (AİHM, *Nazarenko/Ukrayna*, B. No: 39483/98, 29/7/2003, para. 165).

19. Mahpuslar temel hak ve hürriyetlere sahip olmakla birlikte ceza infaz kurumları bu hakların kullanılması sırasında güvenlik ve asayişin sağlanması amacıyla belli bir dengeyi gözetmek, gerekiyorsa sınırlamalar getirmek durumundadır. İdarenin aldığı güvenlik önlemleri, mahpusların haklarını kullanmalarını tamamen engellememeli; düzeni ve güvenliği sağlama meşru amacı doğrultusunda olmalıdır. Somut olay değerlendirildiğinde, başvuranın etkinliklere talep ettiği şekilde farklı odadaki arkadaşlarıyla birlikte olmasa dahi aynı koşu altında bulunan mahpuslarla katılabiliyor olduğu anlaşıldığından söz konusu iddia bakımından hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

20. Başvuranın bir diğer iddiası ise dilekçelerinin keyfi şekilde cevapsız bırakıldığına ilişkindir. İdare tarafından dilekçelerin sabah sayımında toplanarak ilgili birimlere sevk edildiği, talep etmeleri halinde mahpuslara

dilekçe çıkış numarası verilebildiği ayrıca süreç içerisinde görüşmeler ve tebliğler vasıtasıyla mahpuslara gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı belirtilmiştir. Başvuran dilekçelerinin keyfi şekilde cevapsız bırakıldığını belirtmiş olsa da cevapsız bırakılan dilekçelerine ilişkin herhangi bir ilave bilgi ve belge sunmamıştır. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi (AYM), ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuru tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin KAYA*, B. No: 2013/1213, 04/12/2013, para. 32). Mevcut durumda başvuranın, hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen iddiasının kabul edilemez olduğu değerlendirilmiştir.

21. Başvuran ayrıca Adalet Bakanlığının ilgili genelgesi uyarınca kapalı görüş süresi 1 buçuk saat olarak belirlenmiş olmasına rağmen Kurum İdaresinin bu süreyi keyfi şekilde 1 saat olarak kısıtladığını iddia etmektedir. 17/06/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’in 10’uncu maddesi uyarınca *“Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez.”* Bu bağlamda görüş süresini 1 saat olarak uygulayan muhatap Kurumun ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda hareket ettiği anlaşıldığından söz konusu iddia bakımından hak ihlali bulunmadığı değerlendirilmiştir.

22. Başvuran son olarak daha önce görüşe gelen ailelerinin getirdiği eşyaların içeri alındığını ancak yeni dönemde bunun yasakladığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından açık görüş esnasında mahpusların ve ziyaretçilerin güvenliğinin sağlanması ve ziyaret işlemlerinin düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla çok sayıda personelin bu sürece ilişkin işlerde görevlendirilmesi, açık görüş günlerinde ziyaretçilerin mahpuslara eşya getirmesi halinde personel yetersizliği nedeniyle çeşitli aksaklıklar yaşanabilmesi ayrıca Kurumun yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olması dolayısıyla güvenlik zafiyetine mahal verilmemesi adına açık görüş esnasında ziyaretçilerin mahpuslara verilmek üzere getirmiş oldukları eşyaların kuruma kabul edilmemesine, söz konusu eşyaların kapalı görüşlerde getirilmesi veya kargo ile gönderilmesi halinde kuruma kabul edilmesine karar verildiği belirtilmiştir.

23. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in *“Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı”* başlıklı 77’inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca *“Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir.”* Söz konusu maddenin ikinci fıkrasının b bendi uyarınca *“Hediye, ziyaretçi tarafından verilebileceği gibi posta veya kargo yolu ile de gönderilebilir.”*

24. AYM’ye göre; *“...Ceza infaz kurumlarının doluluk oranındaki artış ve personel yetersizliği sebebiyle aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere verilmek üzere ceza infaz kurumuna teslim edilen kıyafetlerin denetiminde zafiyet yaşanması endişesinin yersiz olmadığı altı çizilmelidir. (...) Bu bağlamda ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması gayesiyle aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul karşılanmalıdır.”* (AYM, *Emre Sönmez*, B. No. 2019/890, 13/1/2022, para. 47). Bu bağlamda İdare tarafından kapasite yetersizliği nedeniyle açık görüş esnasında kabul edilmeyen eşyaların kapalı görüşlerde

getirilmesi veya kargo ile gönderilmesi halinde kuruma kabul edileceği yönünde karar alındığı hususu dikkate alındığında, söz konusu düzenlemenin ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlama gayesiyle yapıldığı anlaşıldığından söz konusu iddia kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye